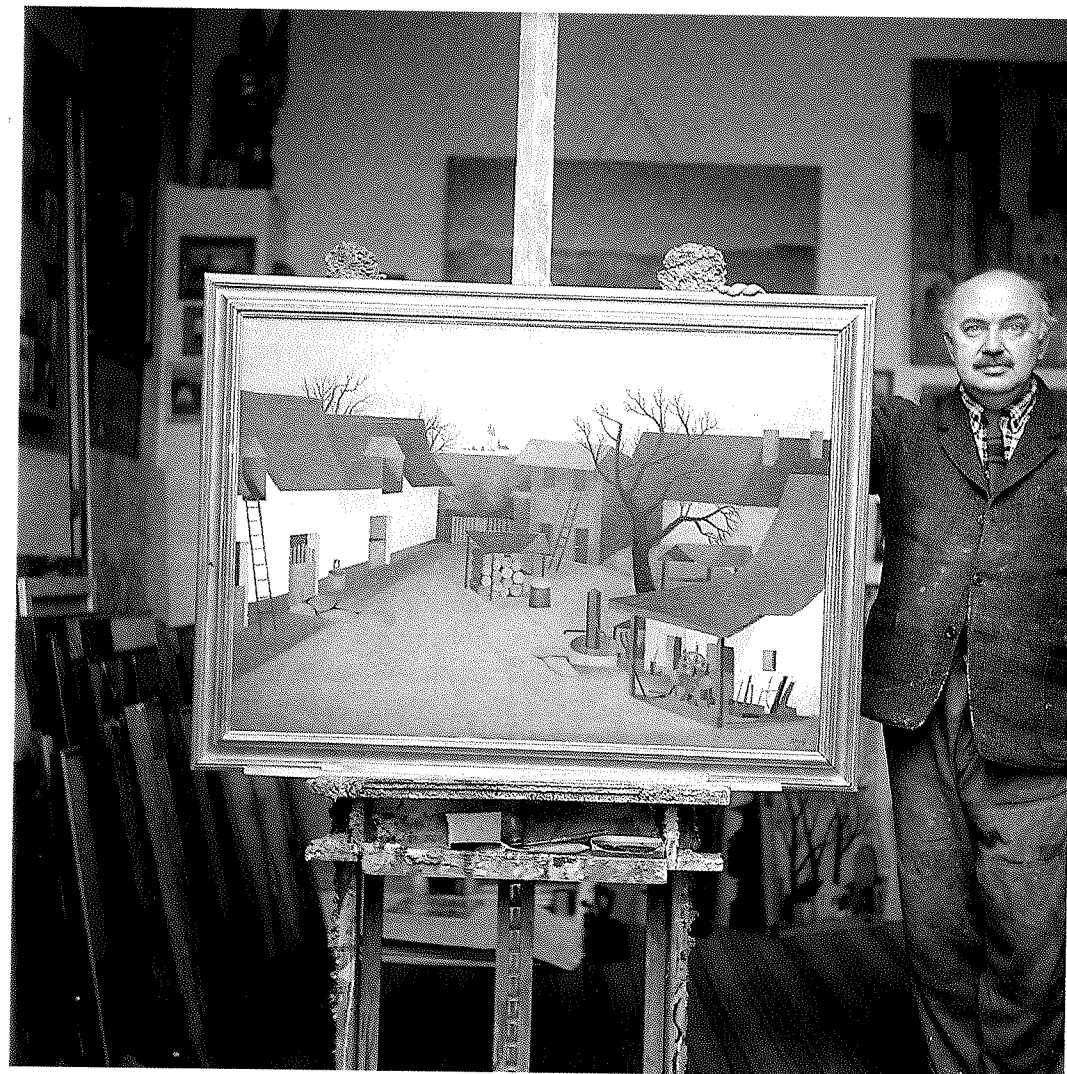

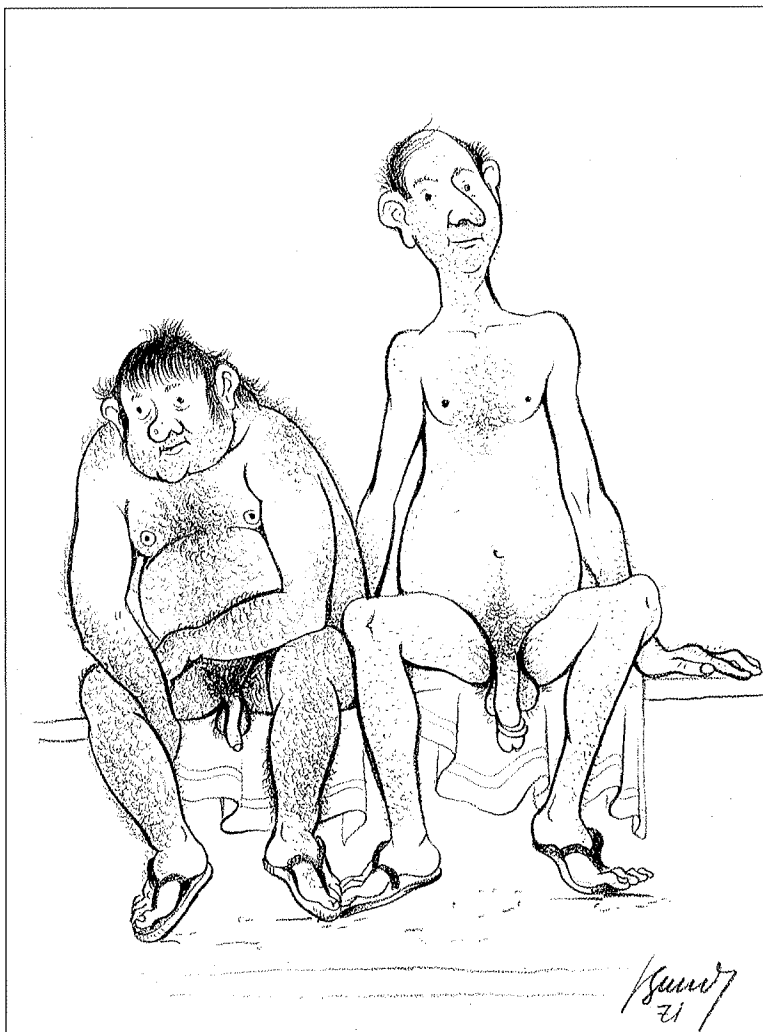
Ohrada, 40x60, 1970

A výsledný pocit je – dětství. (str. 90)

(Ulička s kovárnou)

Některé obrazy jsem si vyfotografoval na barevný diapositiv. (str. 121)

(Dva muži v sauně), kresba tužkou, 18×13, 1971

„Očekával bych, že ještě dnes odpoledne musíme jeden jak druhý dostat prudký zápal plic a později večer zemřít.“ (str. 114)

Druhého dne jsem šel do tiskárny, kam měl nastoupit Tesař. Zařizoval mu to František Hubený, ten Hubený, který pracoval v aparátu ÚV KSČ, měl na starosti Literárky a strašlivě řádlil při sjezdu spisovatelů v roce 1967. Nesnášel jsem ho, dělali jsme si z něho srandu. A bál jsem se ho pro jeho neustále vzteklý obličej, který prozrazoval těžké ovládní stranicko-aparátnické vášně. Po roce 1968 šel studovat do Moskvy, což ho nezachránilo, pozvali si ho sem a tady ho neprověřili a vyloučili z KSČ. Šel ke svému řemeslu, je sazečem. Vzkázal na Svaz, že kdyby někdo potřeboval místo, máme se na něj obrátit. Je volné místo nočního mazače strojů, asi za 1 900 Kčs. Zprostředkoval jsem Tesařovi schůzku s ním, ale Tesař se pak rozhodl nejit tam, nevěděl jsem proč. Možná to místo bude ještě volné.

Vyhledal jsem tedy Frantu Hubeného v práci. Byl jsem zvědav, jak se uvítáme. Telefonoval jsem mu z vrátnice závodu. Řekl, že pro mne přijde. Přišel pro mne však faktor, zavedl mě do takového typického kutlochu, v němž čpí barvy, kov, pára z topení, cigaretový kouř a káva. Na stěnách plno nahatých ženských. Faktor mě vybídl, abych si odložil, že Franta hned přijde. „A jak se s ním snášíte?“ zeptal jsem se. „Docela dobře,“ odpověděl, „on si snad myslel, že ho tady bude někdo nějak přehlížet, protože z toho dvacet roků žral, ale my jsme ho vzali normálně.“ To místo je už ovšem obsazeno, trochu to spěchalo. Tesař tu byl, řekl, že se rozmyslí, a oni museli někoho vzít. Přišel Franta Hubený. „Buď zdrav, ale, člověče... Ten Tesař ještě pořád nic nemá?“ – „Má zatím nějakou práci ve smlouvě o dílo, pracuje doma,“ řekl jsem. „To je škoda, je to blbý, tohle se muselo obsadit rychle, moh tu bejt...“ – „A ty jak se tu máš,“ zeptal jsem se. Usmál se celým svým vzteklým ksichtem, je to jinak normální drsný obličej normálního člověka dělníka. Neozvalo se ve mně pranic ze starých hnutí. Usmál se a řekl: „Já jsem ohromně spokojenej. Ohromně, Ludvíku! Byl jsem, člověče, já byl vůůů, že jsem tam v tom osmačtyřicátým lez!“ – „Jo, za všechno se platí,“ řekl jsem, nebo nevím, co jsem řekl. Franta se zeptal: „Viděl jsi, jaké tu děláme motejly?“ – „Ne, jaké motejly.“ – „No počkej. Hele, máš tu nějakýho?“ obrátil se na faktora. Ten prohlížel svůj stůl, otevřel šuplík a přehraboval se tam, uviděl jsem pravítka, štočky, odřezky papíru, obálky z dopisů, tužky, gumy, sponky, pohlednice, prohrábl to, byla tam i detailní fotografie ženského přirození s přiloženým mužským, „nemám,“ řekl. „Tak moment počkej,“ pravil Franta, odběhl a za chvíli mi přinesl motejla natištěného na průsvitném papíře. Nic jsem na tom neviděl zvláštního. „To se musíš podívat

takhle," řekl Franta, přeložil motýla napůl a teď mi ukázal obrázek proti světlu. Spojením kresby na jeho dvou křídlech v jednu vznikl obrázek, vznikl docela dráždivý obrázek. „To ti věnuju," řekl Franta Hubený, a já jsem šel domů.

1. února 1971

Výbor Literárního fondu mi s politováním oznámil, že mi nemohou dát legitimaci ke vstupu do Klubu spisovatelů. Uvažuji, mám-li jim napsat: proč mi ji nemohou vydat, a proč tedy litují. Nebo se na to mám vykašlat?

Nevykašlal jsem se však na to, co napsal ústřední šachový svaz Luďkovi: že ho vyřazují ze státní reprezentace, z níž prý se vyřadil „sám svými postoji a prohlášeními v letech 1968–1969". Napsal jsem těm pánům ostrý dopis a napsal jsem dále generálnímu prokurátorovi oznámení, že byl na Luďkovi spáchán trestný čin útisku dle §237 tr. z.

Dále jsem dnes dostal ze Svazu novinářů pozvánku na „pohovor v komisi pro členské záležitosti". Chtějí mě vyloučit ze Svazu. Jsem napjat, jak mi to řeknou.

Dále jsem dostal dopis od překladatelů Baumruckerových z Mnichova, že překlad Morčat bude brzo hotov, a žádají mě o vysvětlení některých míst. Z Norska mi došel dopis, jímž mi nakladatelství oznamuje, že mi poukazuje zálohu na honorář 1 000 Nkr, což činí 139 dolarů. Z toho si Dilia jistě strhne deset procent za to, že mi tu smlouvu rozmlouvala.

Dále mě navštívili dva muži z ostravského nakladatelství Profil. Byl to prozatímní ředitel nakladatelství a pan Okleštěk. Přišli mi říct, co jsem už věděl: že moje předmluva k novému vydání Dvořáckovy Mrtvé řeky nevyjde. V roce 1969 si ji u mne objednal redaktor toho nakladatelství Petr. On mi tehdy dokonce nechal vybrat, ke které Dvořáckově knize chci předmluvu napsat, tu vydají. Vybral jsem si Mrtvou řeku, protože na mě v roce 1946 velice zapůsobila a zůstal mi z ní ve vědomí jakýsi už bezeslovný, spíš jen chuťový pocit tepla a smutku, lásky a tesknosti. Oběma mužům bylo jejich poslání trapné a styděli se, ale já jsem je uklidnil. Právil jsem, že jsem samozřejmě s otištěním nepočítal. Řekli mi, že práci však dostanu zaplacenou, musejí to ale udělat oklikou: zaplatí mi to jako lektorský posudek. Hned jsem usoudil, že dostanu víc, než kolik bych dostal za tří- nebo čtyřstránkovou předmluvu.

3. února 1971

První příjemnou událostí dneška je, že jsem odevzdal dr. Pátému rukopis té brožury o životním prostředí na Smíchově a okolí se zpracovanými připomínkami komise. Řídil jsem se svou zkušeností s cenzury let 1957–1967: v něčem vyhovět, v něčem ne.

Ale je to švanda! Komise se sešla ve čtyřech členech, z nichž tři, včetně předsedy p. Macha, vědí, že brožuru píšu já, a pro čtvrtého hrají hru, že ji píše Pátý (dr.). A dr. Pátý říká: „Tady jsem chtěl říci, tady na to se ještě podívám..." Myslel si, že budu povahou připomínek zdrcen. Zasmál jsem se. V textu jsem například psal o tom, že vesnice přičleněné k Praze ztratily ráz vesnic, nejsou však ještě ani městem, rozpadají se a zanikají: „Procházka po nich je většinou smutným zážitkem." – Tato věta byla podtržena, mám se na ni ještě podívat. Vzpomněl jsem si, jak jsem v roce 1957 napsal v reportáži pro Besedu venkovské rodiny větu: „Kráčel jsem kolem otlučené zdi." Tuto větu jsem musel škrtnout, neboť kráčet do kanceláře JZD podél otlučené zdi se nehodilo. A zřejmě zase nehodí. Přičemž, samozřejmě, smyslem takovýchto připomínek je přece jen dosáhnout schválení brožury. Mám odporovat? Proč bych. Je to zajímavé. Jsem čím dál víc zvědav, bude-li brožura přijata, když v něčem vyhovím, v něčem ne. – A tak se ustavil celý tento režim.

Dnes jsem tedy brožuru odevzdal a hráli jsme Stamice, já na housle, dr. Pátý na klavír, jeho žena, paní Eckertová, na flétnu.

Druhou příjemnou událostí byla příhoda v tramvaji cestou domů. Na Újezdě přistoupili do vozu dva mladíci. Jeden byl normální výšky, druhý sahal hlavou až ke střeše tramvaje a ještě se musel trošičku hrbít. Pronikali střední uličkou dozadu a na jakousi poznámku řekl ten větší: „Jakej sem narost, takovej sem. V jakém režimu sem rost, takovej sem: ne tak velkej, ale tak shrbenej. Nic po mně nemůžete chtít..." Oba se smáli, cestující se usmívali. Veliký mladík byl ohromně sympatický: štíhlý, vylíčeně vysoký, kostnatá dobrosrdečná tvář, malé krátké rty s posměšným rysem, ale posměch měl povahu veselou, nikoli zatrpklou. Oblečen byl do černých manšestrových kalhot, jejichž opasek byl až ve výši obličejů sedících cestujících, a do blůzy ze stejné látky. Na hlavě tmavý široký klobouk stetson. Velice mu to slušelo, naprosto výjimečně, ba jedině jemu mohla taková kovbojská ústroj sedět, jeho figura vyžadovala nějaké individuální řešení. Zatím druhý mladík byl oblečen běžně a vypadal naprosto nenápadně a průměrně. Když postoupili dozadu, uviděli dvě místa, která se právě

uvolnila. Menší pravil: „Sedneme si tady, ne?“ – „Sedneme si,“ přednesl zvučným divadelním hlasem kovboj a pokračoval: „Nejdříve však dáme přednost starším osobám, není-liž pravda. Vyzývám starší osoby,“ zvolal, „aby si sedly. Počítám do tří: jedna, dvě, tři. Nikdo. A teď vyzývám dámy: jedna, dvě, tři. Žádná dáma. Tak se tedy posadíme,“ a posadil se obřadně a druhý vedle něj, „a zazpíváme si náš oblíbený song. Vy totiž nevíte, přátelé, že my jsme příští populární zpěváci. Za pár let o nás uslyšíte, teď však jsme ještě neznámí. Zazpíváme vám song našeho přítele Vasila, který byl právě propuštěn z práce. Byl propuštěn z práce, protože dvě kola dříví štípal čtrnáct dní...“ To vše říkal, a spíše přednášel hlasem, do něhož mu prosakoval smích, hlavně hláskami P a S. „Poslechněte si, jak zní pracovní píseň neboli píseň práce mého přítele Vasila, který dvě kola dříví štípal čtrnáct dní...“ A začal spíše nadneseně povídat nežli zpívat, protože zpívat zřejmě neuměl, text asi tohoto obsahu: „Já strašně rád pracuji, já mám práci rád, já pracuji, když už jiní jdou spát, já jdu do práce za rozbřesku a vracím se za setmění, a proč, protože já pracuji rád. Já tak rád pracuji, že jiní mně nestačej, já pracuji, když oni ještě svačej... Podej mi mé pneumatické kladivo!“ – „Nestačil by ti krumpáč?“ řekl jeho menší soused. „Ne, já musím mít své pneumatické kladivo.“ – „Tu je tvé pneumatické kladivo,“ řekl soused. „Prrrrr!“ zavrčel kovboj a oběma rukama zarážel pneumatické kladivo do dna tramvaje. Druhá sloka: „Já strašně rád pracuji, já mám práci rád...“ nepamatuju si to samozřejmě, slova se jen trochu změnila, refrén o svačině byl stejný a opakoval se i dialog o pneumatickém kladivu. – „To byl song mého přítele Vasila, který dvě kola dříví štípal čtrnáct dní. Dámo, můžete nás taky poučit?“ oslovil ženu, která si knížkou zakrývala obličej, protože se, podobně jako všichni kolem, neosmělovala přidat k názoru mladíků. Menší mládenec řekl: „Nemluv na tu paní, nebo ji zavřou s náma.“ – „Ach, zavřou? Příteli! Mne nezavřou, pravděpodobně, protože já jsem zadobře s panem prezidentem. Já jsem mu napsal novo-roční přání, jen tak, z legrace, a on mi slušně odpověděl, čímž si mě nadobro získal. Takže já mám teď pana prezidenta rád...“

Mrzelo mě později, že mi nenapadlo jet dál, abych se dověděl, zda v pořádku vystoupili a šli směrem, pro který se sami rozhodli.

Trošku pili. Ale jinak byli naprosto v pořádku. Jediní v té tramvaji.

4. února 1971

Jan Procházka zřejmě umírá.

Je v nemocnici od loňského června. Byl jsem za ním se Sašou asi v říjnu. Tehdy vypadal jako normálně, jenom měl vůlí napjatější výraz obličeje a ta vůle byla zacílena k uzdravení. Ještě jsme si cestou se Sašou tenkrát říkali, že s ním nebudeme mluvit o jeho nemoci, vyptávat se ho, jak se cítí atd. Nemluvili jsme pak skoro vůbec, celou tu třičtvrtěhodinu mluvil on a mluvil o své nemoci: Jak se léčí, jak ho tam všichni svědomitě léčí a on všechno poctivě dodržuje, protože ten zatracený zánět nechce ustoupit a bez toho nemůže dojít k další operaci. Operací bude třeba víc, možná dvě, možná tři, pak půl roku až rok přestávka, a pak poslední operace, při které mu chirurgové vrátí vývod střeva tam, kam patří. S horečkou se musí umět bojovat. Já už poznám, hoši, jak na mě leze. Kdybych si takhle po obědě lehl a usnul, vzbudím se za hodinku a mám šílenou horečku, protože ona jako by jen čekala, až se položím a ochabnu. Tak já ne! Já chodím, přecházím, jdu na záchod, dívám se z okna, čekám na určitou chvíli, kdy si mám vzít to a zase ono, pak přijde už lékař, nebo je u mě manželka, ona mi vaří a sem to nosí, protože já musím jíst, tak abych jedl dobrou a chutnou stravu, protože zažívání mně náramně funguje a já nesmím ztratit sílu vzhledem k tomu, co ještě asi budu muset podstoupit, tak ona mi vaří a tady počká, až to sním, chvilku takhle vyprávíme nebo ona jde domů, pak je konečně večer, přijde sestra, dá mi nebo udělá, co mi naordinovali, a když je večer, a když teď dostanu teplotu, už nebude tak vysoká, protože teď už si můžu vzít prášek a usnout, spím tak dvě tři hodiny, vzbudím se, jdu na záchod, projdu se, dívám se z okna a čekám, čekám, mládenci, už bude pomalu ráno, před ránem já zas můžu klidně spát, a je další den a opakuje se to, musíš pořád být v ofenzívě, neustoupit tomu, protože jakmile ochabneš, to jsem vyzoroval, vždycky je jako hůř, ačkoli není žádný nový důvod, je to pořád stejné, no, teď se to trochu zlepšilo, mládenci, já jsem už druhý den bez těch teplot, tak snad...

Domluvili jsme se s Luďkem včera, jen tak náhodou, že bychom za ním mohli zajít. A našli jsme ho v hrozném stavu. Tak jako na podzim i teď nás k němu beze všeho pustili, teď leží na infekčním oddělení, tehdy na chirurgickém, mysleli jsme proto, že nás teď nepustí. Leží na pokoji sám. Paní Procházková nám oblékla bílé pláště (je u něho celé půldny, kdy není v práci) a upozornila nás, že vypadá velice špatně, abychom to na sobě nedali znát. Lékaři čekají konec každou hodinu... Byla tam i jedna z jeho dcer.

Kdybychom nevěděli, že je to Procházka, nepoznali bychom jej. Nemá ani svou podobu, ani svůj hlas. Jeho elegantní vlnité šedivé vlasy změnil se v ubohé praménky, kosti mu vystoupily, bledá ruka mdlými gesty pohybuje se nad bílou příkrývkou, pod kterou je vidět bok poznamenaný proužky dezinfekčního prostředku asi. Včera byl na operaci, už sedmé. Museli mu vzít kousek tenkého střeva, protože bylo neprůchodné. Při operaci zhasla elektrika, pracovalo se čtvrt hodiny při baterkách a svíčkách. Dovolili nám být u něho jen pět minut. Nevěděli jsme, co říkat. Honza byl velice překvapen, když Ludka uviděl. Ptal se ho, jak se měl v Ruzyni. A zas mluvil o svém zánětu, který nechce ustoupit, ale teď ho dostal do ruky machr, který na to jde energicky, takže nejhorší je pryč. Potřebuje sebrat síly a myslí si, že tak asi do května – za chvíli to opakoval, a řekl, že asi do dubna či března – bude to hlavní uděláno a pak ho pustí na chvíli domů. A potom asi za půl roku až za rok musel by jít ještě na jednu operaci.

Přišla sestra s rouškou na ústech. Požádal ji, aby mu dala na obličej navlhčenou gázu, nesmí pít, takto si zvlhčuje rty. Sestra se o něho stará – říká on i paní Procházková – velice dobře, dělají víc než musejí, všichni. „Doktoři jsou pořád dobří,“ řekl. „To se musí nechat.“ Pak požádal sestru, aby mu dala injekci. Odešla pro ni. Zeptal se Ludka, jak se cítí a co dělá. Luděk mu řekl, že napsal šachovou knížku, ale že Dilia mu nechce uzavřít smlouvu se zahraničním nakladatelem, protože je na černé listině. Procházka se v mezích svých sil vzrušil, týká-li se to také starých smluv. Ne, jen nových, uklidnili jsme ho. Pak jsme se rozloučili. „Pozdravujte mládence,“ řekl.

Vyšli jsme na chodbu. Chvíli jsme mluvili s paní Procházkovou. Neuvěřitelné je, že on pořád nic neví a že ona s ním dovede jednat pořád s úsměvem, jako by šlo o těžší zánět plic, který se však právě začíná obracet k lepšímu. Kolem nás prošla sestra a nesla morfiovou injekci.

8. února 1971

Včera se u Klímů zase četlo. Ivan předčítal svoje dvě nové povídky. Byl tam Dušan Hamšík, Pavel Kohout, Karol Sidon, Saša Kliment, všichni se ženami či dívkami, dosti velká společnost. Je to už čtvrté čtení, asi od října: nejprve četl Pavel svou novou hru, pak Saša taky hru, potom Dušan dvakrát ze svého rukopisu o Himmlerovi. Ivan chce ze čtení udělat pravidelný podnik: má se konat každou první neděli v měsíci u nich.

Je na tom samozřejmě cosi směšného a pošetilého, ale to se mi snad tak jeví proto, že já jsem nečetl nic, neboť jsem nic nenapsal. Morčata si všichni přečetli sami z rukopisu už před časem a brožuru o čistotě vzduchu v Praze 5 nebudu předčítat. S návrhem na tyto večery přišel na podzim Pavel Kohout. Překvapilo mě, že na to přistoupil zejména Ivan, protože kdysi se mi trochu smál, když jsem četl u Sidonů z rukopisu Sekyry.

Z večera, který se protáhl přes půlnoc, přišel jsem přiotrávený kouřem a říkám si, že tam už víckrát nepůjdeme. Ale třeba se za měsíc trochu zotavím. Ale mám i jinak nepříjemný pocit. Ivanovy povídky se mi totiž nelíbily. Tam jsem neřekl nic, protože je to choulostivá věc. Ivan píše a má úspěch i kus práce za sebou, já ne. Velice si Ivana vážím pro jeho dobrou povahu a ducha, on mi pomáhal „do literatury“, a tak jsem si velice pomalu, s údivem a neochotně přiznával, že mi vlastně nesedí, jak píše. Po včerejšku vím přesně proč.

Ivanova literatura (nemluví o dramatu) je popis nějakého děje. Děj včerejší jedné povídky je asi tento: Spořádaný úředník dostal přidáno, vrací se domů a uvažuje, čím překvapit svou ženu Karolínu. Koupí vstupenky na koncert. Když se blíží k domovu, ozve se v ulici střelba, lidé lehají na chodník, on sám se schová za popelnice. Ukáže se, že střelec v kterémsi okně protějšího domu si vybral za cíl právě a jedině jeho. Ostatní lidé mohou v klidu a bezpečí odejít. Úředník si myslí, že brzy přijde policie a blázna odveze. Ale mylí se. Policejní auto projede ulicí a nezasáhne. Když se úředník pokusí požádat o pomoc někoho z chodců, přiletí zase několik střel. Někjaký muž se vydá za střelcem a vrátí se se dvěma tyčemi, jimiž ohradí místo, kde se za popelnicemi skrývá úředník, aby sem nikdo nevstupoval. Všichni to místo klidně obcházejí. Úředník hledá vysvětlení a přichází k tomu, že útok na něho je zřejmě schválen vyššími místy. Ale důvod, proč komusi vadí, nemůže najít. Pořád čeká, že jeho žena ho začne hledat. Ale když přijde noc a ani Karolína se po něm neshání, napadne mu, že někdo ho snad dal odstranit s jejím vědomím. To znamená, že ho už nemá ráda, a tu není důvodu, proč by na ní dále lpěl, může se jí tedy zříci sám a není třeba jej proto střílet. Rozhodne se domluvit se nějak s tím, kdo dal rozkaz k jeho odstranění. Ale po kom tento vzkaz poslat a kam? A tu ho osvítí myšlenka, že právě ten stále bdělý střelec, který ho drží v šachu celou noc až do pěti hodin ráno, může nejlépe vyřídit tento vzkaz. A způsob, jak to úředník udělá, je typická politic-

ká symbolika, jakou jsem viděl u Ivana víckrát. Úředník svlékne sako i košili, v odpadcích najde kus šňůry, udělá z ní smyčku, navlékne si ji na krk, konec šňůry drží v jedné ruce, peněženku v druhé, snubní prsten v zubech, a takto se s hrůzou vyplíží po kolenou zpoza popelnic, očekávaje každou vteřinu výstřel. Střelec v okně je zaražen, váhá, pak pochopí a posunkem zve úředníka blíž. A ten leze po kolenou přes ulici, šťasten, že vyvázl, že je živ a opět svoboden.

Když Ivan dočetl, nastalo ticho, všichni byli pod dojmem četby. Bylo mi to trapné, nechci ani věřit, že by Saša či Karol, který bývá tak nelítostný, povídku skutečně přijali. Padlo jen několik bezpodstatných připomínek, například je-li přiměřený hlad, který úředník pocítí. – Myslím si, že je toho už moc. Je to pořád stejné. Ivanův jazyk je suše informativní, povídka mu vzniká tím, že děj pokračuje vpřed, jazyk se naprosto nijak neuplatňuje. „Vydralo se mu z hrdla“ – to přece nejde! Myslím, že o tom musím promluvit s Ivanem o samotě. Ve společnosti by to nebylo pěkné, kamarádské ani účelné. Neřekl jsem na místě prostě nic, a teď se bojím, že na to Ivan později, až nastal klid, přišel a může mu to vrtat hlavou. Ale bylo by také možné neříkat nic a místo toho napsat něco, jak si psaní představuju já. Jsme všichni kluci. Předvádíme se.

Nebudu-li se chtít předvádět a budu-li se chtít přitom žít, musím tento týden odevzdat jakousi synopsi románku, který má vyjít pod jménem Hany Proškové. Hana tu byla minulý týden říct mi, že redakce už po ní něco chce, a ona to musí odevzdat, nemá-li titul vypadnout z plánu. Rukopis v rozsahu asi sto padesát stran musel bych odevzdat v květnu. Tak rychle jsem ještě nic nenapsal.

„Vážený soudruhu,“ pozval mě Svaz českých novinářů na „pohovor“ v komisi pro členské záležitosti s očividným záměrem vyloučit mě. – Mělo cenu chodit tam vůbec? Diskuse s nimi je zbytečná, jsou to čeledíni režimu. Takže jsem se rozmýšlel jen nad tím, zda jim řeknu, že jsou darebáci, nebo zda jim seberu ze stolu lejstra, roztrhám je a vyjdu z místnosti. Dobré by také bylo, kdyby mi řekli něco urážlivého a já jim mohl každému dát po facce. Elegantní by bylo, uvažoval jsem, kdybych dokázal do pěti vět sméstnat nežalovatelný odsudek vlády a ukázat úlohu dnešních novin v ochuzování národa.

Ačkoli je to aférka zcela nepatrná a mohl jsem ji smazat z myšlenek tím, že bych nikam nešel, vždyť někteří z kolegů to tak udělali, jak se dnešní den blížil, myslel jsem na to čím dál víc. Samozřejmě mi nevdá, že nebudu už ani formálně novinářem. Vadí mi ta hrozná skuteč-

nost, že národ nemá noviny, neexistuje veřejné mínění, není možno k ničemu říct názor, jsme oslepeni, ohlušeni, vzali nám řeč. Blbovláda, blbovláda!

Včera jsem slyšel, že Otomar Krejča dostal vyhazov z divadla Za branou. Několik lidí se rozhodlo pokusit se o jeho záchranu. Páni jsou páni, pány je možno žádat o milost. (Téma, které se mi vrací víc a víc!) Tak se vydala delegace k prezidentu republiky. Vedla ji stará herečka, paní Dostalová. Prezident ji odmítl přijmout. Šla tedy s kyticí pryč a řekla pryč: „To je podruhé, co jsem byla v nějaké deputaci. Poprvé to bylo... kdypak..., to jsme šli k hraběti Thunovi. Ten nás ovšem tehdy přijal.“

Když jsem tuto příhodu vyprávěl Madle, rozplakala se. Druhá deputace se vypravila na ÚV KSČ. Fojtík ji odmítl přijmout, šla tedy k Biřakovi. Ten posly přijal a řekl, že rozhodnutí bylo učiněno jinde, ale že se podívá, co by se dalo dělat. Svůj postoj doprovodil příhodou: „V roce 1945 byl v Kyjevě postaven před soud nějaký zpěvák, který zpíval – z přinucení – pro Němce. Měl být popraven. Vypravila se deputace k soudruhu Stalinovi. Ten se zamyslel, pak řekl: Má viset – ať raději zpívá!“

Nikým nezvoleni, nejhorší v národě rozhodují o nejlepších. Dělají selekci, už kolikátou! – S touto myšlenkou vešel jsem do budovy Svazu novinářů a úderem třinácté hodiny vstoupil do místnosti. Byl tam jen předseda komise Nebl a zapisovatelka. Předseda mě vyzval, abych si odložil, ostatní pryč se hned vrátí z oběda. Řekl jsem, že to nestojí za to, protože budu hned hotov. Podivil se, proč to říkám, odpověděl jsem, že o výsledku je přeci rozhodnuto, řeč nemá smyslu. Přišel jsem jen za jedním účelem: aby mi opravili oslovení v pozvánce. Místo „soudruhu“ chci tam mít „pane“. Podal jsem mu dopis a pero. Rozpačitě je vzal a skutečně provedl opravu. „Tak ty už se necítíš soudruhem?“ řekl. – Do místnosti přicházeli ostatní členové komise. – Řekl jsem, aby mi ještě před svůj podpis vepsal taky pozdrav: „s úctou“. „Pro šašky tady nejsme,“ řekl. Pravil jsem, že když mě oslovují „vážený“, tak musejí taky napsat „s úctou“. „To už neumíte ani pozdravit?“ řekl jsem. Předseda řekl, že se mnou mají projednat mé členství. Namítl jsem, že všechno je přeci předem rozhodnuto a oni že jistě plní jenom příkaz někoho jiného. Odpověděl: „Ve vašem případě to děláme velice rádi.“ Na to jsem mu vyprávěl příběh z Ruzyně, jak do výslechu vstoupil náčelník, který byl očividně hloupější než podřízený vyšetřovatel. „A to je princip tohoto režimu,“ řekl jsem, „nadřizený je vždycky hlou-

pější.“ Členka komise řekla, že její nadřízený je chytřejší než ona, což však – jak jsem z pohledu na ni usoudil – není pro toho nadřízeného zvláště těžký tělocvik. Předseda Nebl mi taky chtěl vyprávět příhodu, ale řekl jsem, že jsem nepřišel poslouchat příhody, a šel jsem ke dveřím. „Tak vy se s námi odmítáte bavit,“ řekl. Přisvědčil jsem. Zapisovatelka mě žádala, abych jí cosi podepsal. Řekl jsem, že nic podpisovat nebudu, a dal jsem jim sbohem.

No, moc spokojený jsem s tím nebyl a nejsem. Myslím, že mě to rozčililo víc, než jsem čekal. Snad je to i tím, že už včera v noci a dneska znovu se mi o tom zdálo: jenže ve snu se toto řízení konalo v sále plném lidí, měl jsem možnost klást otázky, bránit se, dovolávat se svědků a dokumentů, v plénu bylo znát rozlišené reakce, mluvit tady mělo smysl. A přece to na mně leželo jako zával, nemohl jsem dobře dýchat, probouzel jsem se z toho, ale sen přerušovaně pokračoval a pokračoval, ráno jsem se té úzkosti divil. Jisté to však souvisí i s tím, že mi tyto dva dny není dobře, bolí mě v krku a měl jsem teplotu. Takže jsem příhodu přecenil a své jednání asi přešponoval. Večer telefonoval Luděk a ptal se mě, jaké to bylo, čeká také pozvání. Chystá se s nimi diskutovat. Řekl jsem mu, že diskutovat znamená ponižovat se. Cenu má zapůsobit na ně, rozčilit je, otrávit jim jejich sviňské dílo, udělat jim nepříjemný den nebo je aspoň urazit.

Nevím, jestli jsem je rozčilil víc než sebe. Ale já jsem byl klidný, sotva jsem opustil ten blbý barák. Pomohl mi k tomu cikán, který – je to neuvěřitelné a vypadá to jako kouzlo – na protějším chodníku, přesně před okny Svazu, šlapal na brus a s očadlou tváří pod širokým hnědým kloboukem skláněl se nad ostrím jakéhosi nástroje, od něhož odletovaly jiskry. Když jsem šel do budovy, ještě tam nebyl. Připadalo mi to jako úplný protiklad celého toho nesmyslu nahoře: tady cikán přímo a bezprostředně, ihned a osobně, konkrétně a účinně brousí nože. Dal jsem si také nabrousit svůj kapesní nůž. Udělal to za dvě minuty a naprosto podle své představy. Změnil mi tvar čepele tak, že nůž je u špice široký a dozadu se kapkovitě zužuje. Tím mi ovšem nože také hodně ubral. Vypadá teď, jako by se s ním deset roků ve vrbí kuchaly ryby nebo aspoň krájel špek na chlebě.

Řekl si korunu padesát, dal jsem mu tři koruny. Udělal jsem grada, protože jsem z ostravského nakladatelství Profil dostal za neuveřejnění předmluvy ke Dvořáčkově Mrtvé řece osm set korun. Peníze mi dovezl osobně redaktor Petr, aby se tento honorář a má adresa nepohybovaly poštou na veřejnosti. Místo mé předmluvy má být v úvodu

Mrtvé řeky otištěna vzpomínka generála Ludvíka Svobody na Karla Dvořáčka z roku 1946 či 47. Pan Petr přijel do Prahy, aby dosáhl v prezidentské kanceláři souhlasu s jejím otištěním.

10. února 1971

Ráno někdo volal, telefon zvedla Madla, a muž na druhé straně řekl, ať mě pozdravuje, že on a jeho přátelé jsou se mnou. – Z toho jsme usoudili, že asi včera večer nebo dnes ráno zase někde mluvili či psali o mně škaredě. My se to dovídáme vždycky nepřímo. Ale noviny jsem dnes nekoupil, nebyly už. Nevím, proč někdy noviny nejsou. Myslím, že když jsou tam zvláště nepříznivé zprávy. Nebo je to kvůli šťastnému návratu posádky Apolla 14 z Měsíce.

Naposledy mě jmenovali v seznamu členů tzv. druhého centra. No, každý může jmenovat, koho chce čím chce. O svém členství v nějakém centru nevím, já se nikam nehlásil, jsem tedy jeho čestným členem. Já je jmenuju nečestnými sviněmi.

A protože mezi členy „druhého centra“ se octl i Klement Lukeš, byl jsem se ho zeptat, počítá-li s účastí na besedě v Klubu spřízněných duší při divadle Semafor, jak bylo domluveno i oznámeno už v Jonáši (Téma: Jak vnímáme svět – beseda s nevidomými). Myslел jsem si, že i ten nejvšednější a zcela nepolitický rozhovor s člověkem, jako je on, musí dnes ohromně zahanbit nebo povzbudit lidi, kteří se svými zdravými smysly propadají skleslosti. Klement však usoudil, že jeho účast by vyvolala mimořádnou pozornost fízlů; a já usoudil, že by ohrozila klub. Tak jsme od besedy upustili.

U Klementa Lukeše vždycky někdo je, také tentokrát tam kdosi byl, a ještě než jsem odešel, přišli další dva lidé, z toho jedna Polka. Muž, který tam byl, právě Klémovi předčítal životopis Kateřiny Veliké. „To si musíš přečíst!“ hučel mi Kléma do ucha, „to je ohromně napsané, to je Rusko dneška, tady je vidět, jakou UhrUmnou roli v politice má tradice!“ Když se o něčem vážnějším mluví, Kléma vždycky poslepu pustí rádio. Kouří a šátrá po cigaretě, nabízí rakvické víno. Je úplně jisté, že se u něho odposlouchává, a kdyby se měli čeho chytnout, udělali by s Klémou grandproces o mnoha účastnících. On totiž nic jiného nedělá, než shání informace a podává je dál, je to úplná centrála výměny názorů a pověstí. Chodí tam samí takoví, co by patřili zavřít. Kléma je toho názoru, že dnešní situace je skvělá, že okupace vlastně neměla úspěch, trvalo vlastně rok, než se projevila znatelněji. Husák to dělá, jak nejlíp se dá, řídě se pravděpodobně zásadou, že

lepší než poslat sto padesát tisíc lidí na Sibiř je vyhodit padesát tisíc intelektuálů z práce.

Sešli jsme se dneska s Ivanem a se Sašou, abychom si jen sami tři pohovořili při chůzi venku, jak jsme to dělávali kdysi. Řekl jsem Ivanovi, že se mi jedna jeho povídka nelíbila, ale že mu to odůvodním, jen když mě o to výslovně požádá. Odpověděl, že to velmi chce slyšet, ale aby ho to nesráželo, počkejme s tím asi týden, než dopíše celou knížku. Tak jsme mluvili o ledačems s výjimkou ženských. Obešli jsme celou zeď kolem Bílé hory, krásnou a dlouhou. Vzpomínali jsme na Šlika. Ivan říkal, že stejně si není jist, jestli tento národ nezanikne. Osud pobaltských národů je těžký, v některých neruských republikách je už až čtyřicet procent obyvatelstva ruského.

Řekl jsem jim, nikoli jako návrh, nýbrž jako zprávu o své náladě před několika dny, že jsem byl v pokušení požádat je o účast při vydávání nelegálních novin. Totiž novin: byl by to strojem psaný text o třech až pěti stránkách, který by se pustil do živelné cirkulace. Obsahoval by vždycky jediný článek, v němž by se dobrým stylem, který z dnešních novin vymizel, neboť je s jejich obsahem i neslučitelný, psalo o nějaké aktuální otázce. Při tom by se zásadně neužívalo drsných formulací a protistátních výroků, byl by to prostě článek, jehož obsah by byl zcela v mezích nynějších zákonů, jenže by byl pravdivý, analyticko-hlubavý, povzbuzující lidi v trvání norem slušnosti a poctivosti. Účelem těchto „novin“ by bylo připomínat lidem, že takové noviny byly, že takové myšlení je normální a existuje dál. Účinek by byl napůl i v tom, že by články vycházely pravidelně za sebou, očíslovány a datovány. – Ovšem netvrdím, že se mi do toho moc chce.

Ivan řekl, že by to byla přesně ta věc, pro kterou by nás mohli krásně zavřít. Což by mu ani tak dalece nevadilo, kdyby v tom viděl jinak užitek. Ale nechce se mu zapadnout znovu do politického boje. Myslí si, že je třeba psát dobré knížky a nebo... Nebo pracovat na rozborech jednotlivých jevů dnešní situace, psát eseje o nich a ty pouštět na veřejnost způsobem, který je nepostizitelný, protože esej by se normálně nabídla několika nakladatelstvím, odkud by prošla ven.

Saša řekl, že by stálo za pokus, kdybychom si my plus další lidé podali oficiálně řádně odůvodněnou, obsáhle argumentující žádost o povolení časopisu, jež by ovšem byla zamítnuta, ale vykonala by svůj účinek. Po zamítnutí bychom mohli protestovat, domáhat se slyšení u někoho, proneslo by se to i ven. Tuto žádost by mohlo

podepsat až sto lidí. (Napadlo mi, že už při desátém podpisu by to věděla StB.)

Ivan řekl, že nejlíp udělá ten, kdo dokáže napsat pořádný román o této době. Obávám se, jak to myslí, zda ne právě tak, jak se mi nelíbí: nelíbí se mi a nikdy bych nechtěl psát tak, aby knížka ztrácela polovičku ceny, jakmile se poměry natolik zlepší, že dovolí její publikaci. To je právě ten háček: když jsou poměry tak dobré, že se o nich může drsně psát, není už nejnutenější psát o nich, a když nejsou tak dobré, bylo by spíše než knihy člověku třeba pistole. Pistole k použití na vybranou.

Neusnesli jsme se ovšem na ničem. Chodili jsme po lese a prohlíželi si mohutné buky, které opravdu musejí pamatovat bitvu na Bílé hoře. Je to tedy docela nedávno, a nic nemáme vyřešeno.

11. února 1971

Samozřejmě, psali o mně: že jsem byl vyloučen ze Svazu novinářů. Tak teď už jsem jenom členem jezdeckého oddílu Bezejovice. A čestným členem Klubu spřízněných duší při divadle Semafor, kde se však ukazuje co nejmíň, aby jim to také nezavřeli, a Madle. Protože pro Madlu to znamená výbornou práci, špatně placenou, a dobrou společnost.

Je čtvrtek, Madla je zase v tom svém klubu a vrátí se kdoví kdy v noci. Vrací se vždycky velice unavená, někdy našťvaná. Zapomíná večeřet; odpoledne má výborovou schůzi klubu, večer je v klubovně program, na který většinou zůstává. Pomáhám jí, hlavně ve zpracovávání příspěvků do časopisu Jonáš. Rediguju Jonáše, jsem jediný „pravcový oportunist“, který má svůj časopis. Píše se v něm..., nechce se mi. Někdy tam napíšu fejeton, když není žádný jiný. Blíží se výroční schůze klubu, napsal jsem k tomu úvodník, ač ho má psát někdo z členů výboru nebo někdo z tzv. klubových svatých. Úvodník na téma tolerance: že tolerance mezi názory má větší cenu než kterýkoliv ze zúčastněných názorů. Ale hlavně upravuju příspěvky členů, někdy nemožně psané. Pak nosím balíky časopisu, lepím známky na obálky... Dostali jsme odměnu: Madla dostala mimořádnou odměnu 2 000 Kčs, z čehož polovina je – jak jí řekli – vlastně pro mne za redigování Jonáše. Když odměna, tak ať z ní něco je, a dal jsem dvě stovky panu Benešovi splátku na obraz, za který mu tím pádem dlužím už jen osm set, a stovku zálohy na veliký krásný obraz, o němž jsem se už zmínil: za zelený státní statek s rozbitými stroji. Už bych si ho chtěl odvléct domů. Při obvyklém defilé obrazů uvědomil jsem si,

že jsem zatím vynechával z vnímání a úvah jeho figury a tváře. Na těch se jeho styl projevuje jako něžná karikatura, i sebe samého.

Zítřka je pátek, v pátek chodíme s panem Benešem do sauny. Je to pro něho mocný zážitek; byl velice napoprvé překvapen, že se okamžitě nezhroutil, když vlezl do Vltavy. Luděk má saunu na nějakou dobu zakázanu, našli mu pod plícemi nějakou vzduchovou bublinu.

24. února 1971

Pohřbili jsme Jana Procházku. Je to divné. Dle svých slov měl jít v dubnu–květnu domů. Hřbitov na Kotlářce v motolském údolí je na krásném místě, je to jako na venkově. A venkovský to byl pohřeb. Rakev byla chvíli vystavena ve hřbitovní kapli, pak ji vynesli, položili na vozík s gumovými koly a odvezli ke hrobu. Pavel Kohout promluvil nad hrobem, pak všichni hrob obešli a hodili do něho hrst hlíny, a byl konec. Bylo to nečekaně stručné, prosté a smutné i důstojné. Dechovka pohřební služby zahrála, když vynášeli rakev z kaple, Sedí sokol na javori, pak cestou ke hrobu nějaký trauermarš, u hrobu napřed Moravo, Moravo a nakonec Čechy krásné. Tvořil jsem součást doprovodu rakve, neboť mě k tomu, stejně jako Sašu, Pavel Kohout přistrčil.

Když se Pavel Kohout vztyčil nad hrobem, pocítil jsem trochu obavu. Avšak jeho proslov byl pěkný, rozumný a prostý – obava z divadelnosti se nepotvrdila. Řekl, že na rozdíl od lidí, kteří jsou odnikud, Jan Procházka byl odněkud. A to, co napsal, je také odněkud, na rozdíl od spousty věcí, jež jsou jakoby odnikud. Dověděl jsem se a překvapilo mě, že Procházka napsal deset knih a třicet filmových scénářů, které se natočily. – Pavel byl oblečen jako obrozenecký básník: černý plášť zapnutý až pod krk, s malým límcem, kadeře mu vlnitě splývaly kolem skrání, v ruce držel papír s projevem a rudý květ.

Očekával jsem větší účast. Bylo tam asi tři sta lidí, někdo říká víc. Ale bylo to shromáždění, jež se samo velmi přesně definovalo. Vesměs lidé, kteří se nemuseli omlouvat ze zaměstnání, jelikož žádné nemají a nemohou je ztratit. Včera jsem mluvil s Lubošem Dobrovským, který dělá skladníka v Památníku národního písemnictví, toho ředitel před účastí na pohřbu výslovně varoval. Takže shromáždění vypadalo asi takto: Smrkovský, Kriegel, Vodsloň; z novinářů: Ruml, Dienstbier, Kyncl, Nepraš, Štovičková, Lederer; hodně lidí od filmu, povšiml jsem si Krejčíka, Helgeho, Pacovského, ale já málokoho znám. Ze spisovatelů: Ptáčník, Brabec, Havel, Kolář, Kliment, Klíma, Kupka, Mar-

šíček, Branald, Jan Vladislav, Hradský, Hanzelka, Volanská, Jana Štroblová, Knap. Pak tam byl prof. Vodička, Tonda Jelínek, Ján Mlynárik, Kosík, Hübl, Luboš Kohout; byl tam i Wagner, o němž má Luděk nepříznivé mínění. Za veškeré malířstvo pan Beneš a prý i Heger. Andula Nováková, Putík, Pochop – vzpomínám si ještě. Taky Kléma Lukeš, veden přáteli, a Luboš Holeček, jenž se tam vyznamenal. Celé to shromáždění i s manželkami tvořilo ideální a dobře vybranou dávku pro jeden masový hrob. Byli tam však jen tři esenbáci, kteří se chovali nesmírně slušně a řídili jen posun automobilů po polní cestě ke hřbitovu.

Z neznámého a jistě dostačujícího počtu fízlů byl poznán jeden. Poznal ho Luboš Holeček, který mu řekl: „Co vy tady chcete? Opusťte laskavě hřbitov.“ A doprovodil ho za bránu. Fízl šel. A to je to správné jednání, o němž sním a které si vždycky představuju. Tak by měli jednat všichni, všichni.

Mne s Madlou vezl na pohřeb Luděk. Cestou jsme se zastavili v Ruzyni pro Vodsloň, který tam byl u výslechu. Nevěřil jsem, že bude už hotov. Čekal však na nás před věznicí. Cestou nám vyprávěl, jaké to bylo. Pozvali ho jako svědka ve věci dr. Steina a spol., Vodsloň však po chvíli odmítl vypovídat. Výslechu se zúčastnil i náčelník oddělení, který se představil: Já jsem náčelník oddělení. Když chtěl Vodsloň znát jeho jméno, odmítl je říci. Jakmile prohlásil, že nebude vypovídat, začal mu náčelník prý plačtivě domlouvat: Že jako starý zasloužilý člen strany by měl pomoci... atd. Že je jim líto, že se jako starý člen strany stýkal s takovým člověkem, jako je dr. Stein. Vodsloň poznamenal, že si dr. Steina váží, a tu ho náčelník okřikl: „Mlčte!“ A pravil, že oni vědí mnoho: „My o vás víme vela, vela!“ Buď je to tedy Slovák, čemuž nevěřím, může to být Slovák made in SSSR. Vypráskat je bičem. Nemám v sobě tu moudrou trpělivost a důvěru v samovývoj pravdy, jakou měl prý Erasmus Rotterdamský, o němž si právě čtu. Ano, slušně je vykázat i ze hřbitova.

Po celé jaro a léto 1968 jsem s úzkostí myslel na jedno téma, o němž bude třeba naléhavě a pádně psát: o fízlovství a udavačství, o tom podsvětí gangsterů, které odspoda vrůstá do podrážek každého slabšího člověka. Cítil jsem, že je nesmírně důležité, aby lidé co nejrychleji, co nejrychleji odtrhli od svých duší tuto pijavici. Představoval jsem si, jak se zveřejní seznamy spolupracovníků StB a s jakou ostudou budou vyprovozeni na ulici všichni ti kretění živící se jen svou sviňskou slabostí. Myslel jsem na to s úzkostí, protože jsem se bál, co

bude pak, jaké prameny nenávisti a bezmezného vzteku a touhy po odplatě se otevřou. Mělo to vyhlídku na úspěch, jen když to bude provedeno rychle a rozhodně, všude téměř najednou. Pomyslel jsem i na to, že budu v nebezpečí smrti. Odkládal jsem tuto důležitou věc. Myslím, že jednou ji stejně bude třeba udělat, a pak se očistíme. Stačil jsem o tom napsat jen jednu větu: „Prozrazujte fyzly.“ Jsou to podlidé.

(Mysle na Jana Procházku vzpomínám si na událost, která mu jistě pomohla do toho hrobu. Najdu-li svou korespondenci s prokuraturou o tom, přidám ji sem.)

Pane generální prokurátore!

Praha 24. 4. 1970

Dne 22. 4. 1970 vysílala televize pořad o Janu Procházce založený na rozhovoru, který Jan Procházka vedl s jiným občanem. Rozhovor byl natočen bez vědomí a souhlasu obou účastníků, a to – jak mi řekl Jan Procházka – v soukromém bytě.

Z rozhovoru nebylo zřejmé, že by šlo o nějakou trestnou činnost, což by jinak mohlo být úřední omluvou pro odposlouchávání. Účel byl tedy pouze skandalizační a propagandistický, přičemž jde o propagandu zaměřenou na nejméně uvědomělou část občanstva a na její nejprimitivnější pudy. Většina lidí ani neví, co všechno se dá s magnetofonovým páskem provádět. Já, pane generální prokurátore, to však dobře vím, protože jsem pracoval léta v rozhlase. Na pásku jsou tak zřetelné střihy, že pro kohokoliv trochu soudného ztrácí tento záznam všechnu hodnověrnost, neboť nikde není kontrola, zda nebyl změněn celý smysl jednotlivých vět. Po odborné stránce jde tedy o ubožácké břídlství, jež počítá s tím, že většina lidí jsou blbci a stejní ubožáci.

Obracím se na Vás však, pane generální prokurátore, jelikož v podniknutém skutku vidím urážku veškeré zákonnosti, právního citění občanů a lidské důstojnosti, tedy i urážku Vás. Nemůže přeci vedle sebe existovat právo a zákony s jejich institucemi a orgány a takováto činnost, jakou ukázala televize. I ve státech, kde se odposlouchává, považují úřady při prozrazení za nutné se od toho distancovat. Neznám případ, že by se to tak bezostyšně přiznávalo a hájilo. Jestliže nezasáhnete, splní se už brzy nejhrůznější románové utopie, v nichž lidé žijí pod mikrofony a kamerami neznámých, nedosažitelných a nekritizovatelných uzurpátorů jako hmyz pod lupou. Zůstane-li takové

počinání beztrestné, beru já osobně na vědomí, že žiju v gangsterském prostředí, v němž musí člověk uvažovat, jak sám vzít svou ochranu do svých rukou, když veškeré zákony a svobody byly suspendovány.

Očekávám Vaše vyjádření a jsem s pozdravem

Na vědomí:
Jan Procházka
Česká televize

Ludvík Vaculík
Praha 7, Veletržní 21

Generální prokuratura v Praze
II/4 Gn 100/70-4a

V Praze dne 5. června 1970

Pan
Ludvík Vaculík
Veletržní 21
Praha 7

K Vašemu oznámení z 24. 4. 1970 sděluji, že se zřetelem na ust. §14 odst. 1 písm. b/ tr. ř. bylo postoupeno k dalšímu opatření příslušné vojenské prokuratuře.

Za správnost vyhotovení:
(podpis nečitelný)

Vedoucí odboru
JUDr. M. Fišer v. r.

A dál nebylo nic.

15. března 1971

Tak copak máme nového zase? Pokouším se a začal jsem psát „obrázkovou knížku“ nebývalého druhu. Bude to knížka složená z mého textu a z obrazů pana Beneše. Jednou v sauně jsme seděli na horké lavici vedle sebe, on se potil se zpožděním, jako vždy, a já jsem mu pravil, že bysme mohli dopředu, hodně dopředu chystat krásnou knížku: byly by v ní reprodukce jeho obrazů a ke každé bych napsal nějakou krátkou povídku nebo úvahu. Byl tím pochopitelně nadšen. Radostně řekl: „Ano. A byla by to hodně drahá kniha. Asi za dvě stě padesát korun.“ – Když jsem se tím začal zabývat, došel jsem ke změně: Napíšu souvislý text, pásmo příhod a úvah, které musejí projít

zvolenými obrazy. Reprodukce by byly tištěny na zvláštním papíře a na příslušný list knihy nalepeny. Pod každým obrázkem by byla věta z textu a v závorce číslo stránky, k níž se obrázek vztahuje, jak to bývá v dobrodružných obrázkových knížkách.

V sauně bývá někdy málo lidí, někdy hodně. Někdy venku mrzne, až jsou schůdky a zábradlí do Vltavy obaleny ledem, teď už začíná svítit slunko. Pan Beneš posledně pravil: „Očekával bych, že ještě dnes odpoledne musíme jeden jak druhý dostat prudký zápal plic a později večer zemřít, ale ono ne.“ Místo toho se mu zlepšil pocit v žaludku, stav revmatu v kterém si rameni a vůbec.

Ze zamýšlené knížky mám napsány tři stránky, moc mi to nejde. Nechci, nedovedu se opakovat. Musí tam být venkov, příroda, město, co vše pan Beneš maluje... Ale já nemám dost moudra, abych je rozprostřel tolika stránkami, hned po Morčatech. Rád bych, aby to bylo vyprávění o životě starého člověka, tedy staršího, než jsem já, tedy vzpomínky a úvahy, které já ani nemám, nemívám a nemůžu mít. Kdo to bude? Proč se pořád odhalovat? Psaní je těžká věc.

I dneska chci ještě psát, trochu, ale musel jsem zaznamenat, co máme zas nového: Pravil mi dnes Milan Jungmann, jehož jsem potkal na Staroměstském náměstí, že sekretariát ÚV KSČ projednával návrh Biřakův, aby byl zřízen internační tábor pro sto až dvě stě „kontrarevolucionářů“, kam by byli vždy zavřeni, když by překáželi a mohli škodit – například okolo sjezdu, voleb atd. Uvažoval jsem, je-li to možné. Nezdá se mi to pravděpodobné. Vždyť by to velice urychlilo vývoj, ukázalo povahu tohoto režimu, pobouřilo svět (ačkoli jaké pobouření!) víc než soudní procesy. Myslím si, a Milan to vyslovil také, že tato zpráva je úmyslně puštěna do oběhu, aby nás zastrašili a udrželi v tichu.

Byli prý rozrušení účastí na Procházkově pohřbu. Ačkoli dali příkaz, aby se zdržel tisk parte, všichni přišli. Musíme mít účinnou organizaci, když jsme tak všichni přišli! Jsme nebezpeční.

Sotva jsem se s touto zprávou trochu do večera vyrovnal, přišel k nám Ivan a požádal mě, abych s ním šel na ulici, že mi něco chce říct. A řekl mi, samozřejmě, že sekretariát ÚV KSČ projednával návrh..., atd. jako výše. Ivan si ovšem myslí, že jako vše i toto dopadne česky, to jest, že nakonec bude zavřeno ne dvě stě, ale dvacet nejhorších, takže mi radí, abych někam odjel a stal se načas nezvěstným. Sebe, kupodivu, mezi těch dvacet nepočítá, zase. Myslí si, že koho to zastihne doma, toho to postihne, a když to někoho zrovna nezastihne,

tak už ho to pak může minout. Mám na to myslet, nebo se na to mám vykašlat?

Kdyby přišli, kdy přijdou? Mám se bránit, a čím? Mám teda utéct? Asi bych měl především psát. Zkusím to, i dnes. Zatím hledím na stěnu se smutnou krajinou, kde v útulné smyčce bílé cesty druží se pár chalup a lidé v nich nemají o ničem takovém tušení.